

JURIDISCHE HANDVATTEN VOOR JEUGDHULPVERLENERS OVER ALCOHOL EN ANDERE DRUGS.

FAQ 4 - Wat kan een voorziening doen als het middelengebruik van ouders risico's inhoudt voor een kind?

Middelengebruik van de ouders kan risico's inhouden voor hun kinderen. Wat als een begeleider bijvoorbeeld merkt dat een ouder zijn kind met de wagen komt ophalen, maar een alcoholgeur verspreidt of zichtbaar onder invloed is? Wat als tijdens een thuisbegeleiding wordt vastgesteld dat een ouder onder invloed is, gebruikt in het bijzijn van een kind en drugs of gebruiksmateriaal op (voor het kind) bereikbare plaatsen laat liggen?

Wettelijk kader

Vanuit een juridische invalshoek spelen hier verschillende aspecten, onder meer het **ouderlijk gezag** van de ouders, maar ook de plicht tot hulp verlenen aan personen in groot gevaar (**schuldig verzuim**) en het **beroepsgeheim** van de hulpverleners.

Ouderlijk gezag

Ouderlijk gezag houdt onder meer in dat de **ouder (of voogd) kan beslissen** over fundamentele aspecten van de opvoeding van de minderjarige, over elementen van religieuze of levensbeschouwelijke aard en over (ingrijpende) medische behandelingen.¹ Ouders kunnen instemmen om hun kind toe te vertrouwen aan een jeugdhulpvoorziening of een pleeggezin, of ze kunnen ertoe gedwongen worden door de jeugdrechtbank. Wanneer een kind uit huis wordt geplaatst, betekent dit niet dat ouders geen ouderlijk gezag meer zouden kunnen uitoefenen of dat de ouders en het kind geen recht meer hebben op contact met elkaar. Ouders behouden het recht om belangrijke beslissingen te nemen en ook het **recht op contact** met hun kind, tenzij dat tegen het belang van het kind zou zijn. Dan kan het recht op **contact beperkt** worden door een rechterlijke uitspraak. Er moet ook rekening gehouden worden met praktische, organisatorische afspraken daarover.

Schuldig verzuim

Iedereen heeft de plicht om hulp te verlenen op het moment dat iemand in een toestand van groot gevaar verkeert. Het niet verlenen van hulp aan een persoon in nood wordt in het Strafwetboek (artikel 422bis SW) bestraft als schuldig verzuim.

Het moet gaan om iemand in 'groot gevaar'. Dit betekent dat er een ernstig, actueel en reëel gevaar is voor een (dreigende) aantasting van de integriteit, vrijheid of eerbaarheid. Je kan dit zien als een gevaar 'hier en nu'. Een dreigend gevaar voor mogelijke, potentiële slachtoffers vormt geen gevaar in de zin van artikel 422bis van het Strafwetboek. Denk bijvoorbeeld aan een situatie waarbij een jongere op het dak staat en dreigt te springen. Als de begeleider niets doet, heeft hij mogelijk verzuimd om hulp te verlenen aan een persoon in nood en kan hij hiervoor veroordeeld worden. Maar er kan ook van schuldig verzuim sprake zijn als men - door nalatigheid - het gevaar niet heeft opgemerkt terwijl men dat eigenlijk wel had moeten doen. Daarbij kan de opleiding, ervaring,... van de betrokkene om het gevaar in te schatten mee een rol spelen.

¹ Art. 374 lid 2 oud BW.

Er is pas sprake van schuldig verzuim als je 'bewust' de andere kant hebt opgekeken.

Er is geen sprake van schuldig verzuim als diegene die niet hielp, de gevaarlijke toestand niet zelf had vastgesteld of kon geloven dat het om een flauwe grap ging, of dat elke vorm van hulp een gevaar voor zichzelf (of voor anderen) inhield.

Hulp verlenen kan verschillende vormen aannemen: het kan betekenen dat iemand zelf tussenkomt, of dat je een oogje in het zeil houdt of laat houden, het kan betekenen dat je politie inschakelt of dat je de hulp van derden, bijvoorbeeld burens, inroept of dat je het slachtoffer motiveert om naar een deskundig hulpverlener te stappen,... Het hoeft dus niet altijd een aangifte bij politie of parket te zijn.

Het gaat er eigenlijk om dat je je ogen niet sluit voor het gevaar en het slachtoffer in nood. Veiligheid installeren als hulpverlener betekent niet noodzakelijk dat je aangifte moet doen – soms is dat zelfs niet aangewezen.

Beroepsgeheim

De **plicht tot hulpverlening** aan personen in een ernstige gevaarsituatie kan op gespannen voet komen te staan met de **plicht tot geheimhouding** van dragers van het beroepsgeheim.² Onmiddellijke bescherming van de integriteit van concrete personen tegen acuut gevaar, gaat boven het beroepsgeheim. Als je geen andere middelen hebt om bescherming te bieden, mag je je beroepsgeheim doorbreken. Ook wie beroepsgeheim heeft, mag dus niet passief blijven als een cliënt of iemand anders in groot gevaar verkeert.

De hulpverlener moet wel nadenken of het gevaar niet kan gestopt worden op een manier waarbij het beroepsgeheim gerespecteerd wordt.

De juridische constructie van 'noodsituatie' rechtvaardigt een doorbreken van het beroepsgeheim als er geen andere expliciete wetteksten dat toelaat. Als een hogere waarde zoals bijvoorbeeld het leven of de persoonlijke integriteit onmiddellijke bescherming vraagt, en niet op een andere manier kan worden gevrijwaard, mag men spreken. Het gaat om een onmiddellijke en noodzakelijke bescherming tegen een daadwerkelijk gevaar. De hulpverlener weegt dan verschillende belangen tegen elkaar af. Die belangenafweging wordt mogelijk achteraf door een rechter getoetst, als er strafvervolgning wordt ingesteld.

Hulpverleners moeten in alle redelijkheid inschatten of een ouder of andere volwassene dusdanig onder invloed is dat het kind zich (mogelijk) in een levensbedreigende situatie zal bevinden als die ouder het kind meeneemt (in de auto). Hulpverleners moeten niet nagaan of verkeersregels nageleefd worden. Ze hebben ook niet de bevoegdheid om bijvoorbeeld alcoholtests te doen. Ze zullen hier enkel op basis van de dingen die ze zien, inschatten of een kind in veilige omstandigheden aan de ouder wordt meegegeven. Zoals in alles, moet dat in redelijkheid worden beoordeeld: als je geen gevaar ziet, moet je ook niet eisen dat de ouder bewijst 'in orde' te zijn. Het is nodig om na te denken wat je kan doen om een veilige situatie voor het kind te creëren (bijvoorbeeld een andere chauffeur inschakelen, openbaar vervoer, een extra volwassene die aanwezig zal blijven,...) en voor de toekomst duidelijke voorwaarden af te spreken of te laten bepalen door de rechter.

Als niets anders helpt, kan de hulpverlener desnoods politietussenkomst vragen om acuut gevaar te doen stoppen.³

² Wie meer wil weten over de basics van beroepsgeheim: zie Wegwijzers beroepsgeheim op <https://www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim>.

³ Hierover lees je meer op Jeugdrecht.be: [afgehaald door een dronken ouder](#).

Ook wanneer een begeleider opmerkt dat een kind in het thuismilieu ernstig gevaar loopt omwille van middelengebruik, mag de hulpverlener niet niets doen. Bij verontrusting moet er worden ingegrepen. De hulpverlener zal in eerste instantie zelf het gesprek aangaan met de personen die het gevaar veroorzaken. Als er geen veiligheid tot stand komt, kan overgegaan worden naar gedwongen jeugdhulp (gemandateerde voorziening of dringende maatregel via het parket) of kan via verslaggeving aan de verwijzer een aangepaste maatregel gevraagd worden.⁴

Extra informatie

1. [Wegwijzers beroepsgeheim ISR KULeuven](#)
2. Jeugdrecht.be artikels:
 - [afgehaald door een dronken ouder](#)
 - [ernstig verontrust in een kind](#)
3. [E-learning beroepsgeheim](#)

⁴ Hierover lees je meer op [E-learning beroepsgeheim](#).

Colofon

Auteurs: Min Berghmans en Elodie Decorte, juridisch medewerkers,
SAM steunpunt Mens en Samenleving

Lay-out: VAD

Foto: Pexels

V.u.: H. Peuskens, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

© 2025

VAD, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel

T 02 423 03 33 | vad@vad.be | www.vad.be

Ondernemingsnummer: 0424.327.587 | RPR Brussel

